

УДК 351.85]130.02(477):008

DOI 10.32461/2226-3209.2.2026.362271

Цитування:

Хлібосолов І. О. Трансформація ідентичності в українському культурному просторі: від радянської моделі до етносимволічного націєтворення. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2026. № 2. С. 125–131.

Хлібосолов Ігор Олексійович,
доцент кафедри гуманітарних наук
Київської муніципальної академії
естрадного та циркового мистецтва
<https://orcid.org/0009-0003-0493-0109>
i.khlibosolov@kmaest.edu.ua

Khlibosolov I. (2026). Transformation of Identity in Ukrainian Cultural Space: From the Soviet Model to Ethno-Symbolic Nation-Building. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 125–131 [in Ukrainian].

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ: ВІД РАДЯНСЬКОЇ МОДЕЛІ ДО ЕТНОСИМВОЛІЧНОГО НАЦІЄТВОРЕННЯ

Мета статті – дослідити трансформацію ідентичності українського культурного простору від концепту ідентичності радянської людини, що був надбудовою національної ідентичності у радянський період, до етносимволізму, що утворюється у теперішній час на основі синтезу примордіалізму та конструктивізму. **Методологічну основу** дослідження становить комплексний міждисциплінарний підхід до вивчення еволюції української ідентичності в культурному просторі. Використано культурологічний, теоретико-філософський та історико-порівняльний методи для аналізу змін української ідентичності від радянської наднаціональної моделі до сучасних форм національної та громадянської самоідентифікації. Методи аналізу і синтезу застосовано для узагальнення основних теоретичних концепцій примордіалізму, конструктивізму й етносимволізму, а також порівняльний метод для зіставлення модерних і постмодерних підходів до розуміння ідентичності. Враховано такі дослідницькі підходи до студіювання проблеми формування ідентичності культурного простору України: постколоніальні студії, деконструктивізм, мультикультуралізм і методологічно невизначений апологетизм, що дало змогу розглянути український культурний простір як динамічну систему, у межах якої відбувається переосмислення історичної спадщини, національної пам'яті та культурних практик. **Наукова новизна** статті полягає у виявленні особливостей трансформації української ідентичності в умовах сучасних воєнних і глобалізаційних викликів та обґрунтуванні етносимволізму як методологічної основи формування сучасного українського культурного простору, що поєднує етнокультурну спадковість і громадянсько-політичну свідомість. **Висновки.** Сучасний академічний дискурс демонструє поступовий перехід від етноцентричного до громадянсько-політичного розуміння української ідентичності, що особливо посилюється після подій 2014 року та повномасштабного вторгнення росії у 2022 році. У зв'язку із цим в українському науковому дискурсі засвідчено формування інклюзивної моделі нації, у якій вирішальну роль відіграють громадянська позиція, культурна пам'ять і свідомий вибір. У культурологічному контексті ідентичність постає як динамічний і багатомірний феномен, осмислення якого ґрунтується на поєднанні уявлень про її відносну стабільність, мінливість і залежність від соціокультурних трансформацій. У результаті синтезу примордіалізму та конструктивізму постає методологічною основою етносимволізму як сучасної моделі формування української ідентичності. Водночас повномасштабна війна стала каталізатором консолідації суспільства, зміцнення громадянської ідентичності та переосмислення культурних і мовних маркерів національної єдності.

Ключові слова: культурний простір, ідентичність, примордіалізм, конструктивізм, етносимволізм, Україна.

Khlibosolov Igor, Associate Professor, Department of Humanities, Kyiv Municipal Academy of Variety and Circus Arts

Transformation of Identity in Ukrainian Cultural Space: From the Soviet Model to Ethno-Symbolic Nation-Building

The purpose of the article is to examine the transformation of identity within the Ukrainian cultural space, from the concept of the “Soviet person” identity, which functioned as a superstructure over national identity during the Soviet period, to ethno-symbolism, which is currently emerging on the basis of a synthesis of primordialism and constructivism. **The methodological** framework of the study is grounded in a comprehensive interdisciplinary approach to the analysis of the evolution of Ukrainian identity in the cultural space. Cultural, theoretical-philosophical, and

historical-comparative methods are used to analyse changes in Ukrainian identity from the Soviet supranational model to contemporary forms of national and civic self-identification. Methods of analysis and synthesis are used to generalise the main theoretical concepts of primordialism, constructivism, and ethno-symbolism, while the comparative method is applied to contrast modern and postmodern approaches to understanding identity. The study also takes into account such research approaches to the formation of identity in the Ukrainian cultural space as postcolonial studies, deconstructionism, multiculturalism, and methodologically undefined apologetic discourse, which allows the Ukrainian cultural space to be considered as a dynamic system in which historical heritage, national memory, and cultural practices are continuously reinterpreted. **The scientific novelty** of the article lies in identifying the features of Ukrainian identity transformation under contemporary war and globalisation challenges, and in substantiating ethno-symbolism as a methodological basis for shaping the modern Ukrainian cultural space, which combines ethno-cultural heritage with civic-political consciousness. **Conclusions.** Contemporary academic discourse demonstrates a gradual shift from an ethnocentric to a civic-political understanding of Ukrainian identity, which has been significantly intensified after the events of 2014 and the full-scale Russian invasion in 2022. In this regard, an inclusive model of the nation is emerging in Ukrainian scholarship, where civic position, cultural memory, and conscious choice play a decisive role. In the cultural context, identity is understood as a dynamic and multidimensional phenomenon, whose interpretation is based on the combination of relative stability, variability, and dependence on socio-cultural transformations. As a result, the synthesis of primordialism and constructivism serves as a methodological foundation for ethno-symbolism as a contemporary model of Ukrainian identity formation. At the same time, the full-scale war has become a catalyst for societal consolidation, strengthening civic identity, and rethinking cultural and linguistic markers of national unity.

Keywords: cultural space, identity, primordialism, constructivism, ethnosymbolism, Ukraine.

Актуальність теми дослідження. У контексті становлення української державності проблема ідентичності постає як центральна тема у формуванні суспільного наративу побудови майбутнього нації на основі культурних традицій. Значення ідентичності особливо зростає в умовах глобалізаційних процесів і воєнних випробувань, які вимагають глибокого осмислення та збереження національної самобутності. Сьогодні українська ідентичність зазнає нових викликів. Воєнний стан, спричинений російською агресією, змусив українців ще більше цінувати свою культуру, історію та свободу. У цих умовах ідентичність стала не лише культурним, а й політичним феноменом, що об'єднує людей у боротьбі за власну державу. Водночас глобалізація та міграційні процеси актуалізують завдання збереження національних цінностей у багатокультурному світі [22]. Основні напрями досліджень та дискусії академічних рефлексій свідчать про те, що проблема ідентичності має міждисциплінарний характер і до її студіювання долучаються вчені з різних сфер гуманітарного знання: філософії, психології, соціології, культурології, політології, історії і антропології. Фокус дискусій зосереджений на переосінці минулого й трансформації успадкованої ідентичності на модерністську, що здатна консолідувати суспільство [7]. Національна ідентичність визначається як відчуття приналежності людини до певної нації, що створює зв'язок між індивідами, об'єднаними спільною мовою, культурою та історією. Актуальність вивчення цієї проблематики посилюється також необхідністю розуміння процесів формування

та збереження ідентичності українців, зокрема в умовах вимушеної еміграції внаслідок війни [13].

Аналіз досліджень і публікацій. Тема української ідентичності простежувалася в дослідженнях низки дослідників, зокрема: Р. Фіннін, О. Фігес, Е. Вільсон, О. Гнатюк, М. Гібернау, Ф. Фукуяма, Д. Шнаппер, О. Андрєєвої, О. Власюка, Н. Гайворонюк, О. Дзьобаня, М. Кармазіна, М. Степико та ін. Історіографічне дослідження проблеми виконала Т. Бевз [2]. ін. Британський політолог Е. Вільсон стверджував, що «українську ідентичність ще треба «перебудувати», відокремивши її від інших національних історій, з якими пов'язувалось життя українців упродовж сторіч: російської, радянської, польської, угорської та ін.» [5, 78].

У науковому дискурсі знаходимо різні підходи до вивчення проблеми ідентичності суспільного простору. Примордіалізм розглядає нації як давні утворення, чия єдність ґрунтується на мовній та культурній спільності, а ідентичність – як незмінну сутність спільноти, властивість індивіда від народження [9]. На противагу цьому, конструктивізм трактує національні спільноти як «сконструйований» або «винайдений» продукт сучасної епохи, мінімізуючи роль етнокультурних факторів. Із цього погляду, колективна пам'ять і традиції є результатом штучної конструкції та інструментом соціальної інженерії. Формування сучасних націй пов'язане з технологічним, економічним та політичним розвитком, у якому культурну гомогенність розглядають як політичний інструмент, а не результат етнокультурного розвитку [11]. Синтез примордіалізму та

конструктивізму демонструє комплексний підхід до проблеми й виступає у формі етносимволізму. Етносимволізм розглядає нації як політично свідомі етнокультурні спільноти, що мають чітку претензію на державність. Цей підхід підкреслює вкоріненість націй у минулому та важливість етнічного ядра, але також визнає вирішальну роль політичного фактора [11]. За цією теорією державність виступає індикатором ідентичності суспільного й культурного простору нації. Для України напруга між примордіалізмом та конструктивізмом є особливо актуальною, адже історично українська ідентичність часто формувалася культурно, а не політично, через тривалу відсутність власної державності. Отже, вивчення проблеми української ідентичності потребує аналізу того, як вона є водночас органічною культурною еволюцією та свідомим політичним проєктом.

Мета статті – дослідити трансформацію ідентичності українського культурного простору від концепту ідентичності радянської людини, що був надбудовою національної ідентичності у радянський період, до етносимволізму, що утворюється у теперішній час на основі синтезу примордіалізму та конструктивізму.

Виклад основного матеріалу. У науковому осмисленні проблеми формування української ідентичності важливе місце посідають постколоніальні, деконструктивістські та мультикультуралістські підходи. Постколоніальні студії інтерпретують українську культуру як продукт колоніального чи постколоніального розвитку, однак така позиція викликає дискусію, адже українці були не лише об'єктом імперського впливу, а й активними учасниками творення імперського культурного простору. Це свідчить про складність інтерпретації української культурної ідентичності в категоріях постколоніалізму [6, 32].

Деконструктивістський підхід у творенні культурної політики молодій державі пов'язаний з актуальними трансформаціями культурної ідентичності від радянсько-етнічної, що включає концепт радянської людини з етнічною базисною основою, або надідентичності, до національної. Найбільше відповідає ситуації концепція мультикультуралізму, що передбачає державну підтримку всіх без винятку етнічних груп. Тут важлива дефініція Стюарта Гола, за якою національна культура є дискурсом – способом конструювання значень, котрий

впливає на націю, а також організовує її дії та ідеї, що її стосуються [25]. Досить популярна в українській гуманістиці апологетична течія, не визначена в методологічному розумінні. У своєму аналізі змін автори таких праць намагаються довести, що в незалежній державі умови для розвитку української культури нерідко виявляються гіршими, ніж у попередню епоху.

Термін «ідентичність» виступає як одне з ключових, базисних понять в усій системі соціального пізнання. Але його практичне застосування ускладнене різними дисциплінарними й концептуальними підходами до визначення його сутності. У руслі примордіалізму (від англ. *primordial* — вихідне, споконвічне, первісне) ідентичність розглядають здебільшого як органічно притаманну людині чи соціуму рису, дану від народження або сформовану на ранніх стадіях соціалізації. При цьому акцент робиться на групових діях, що мають символічний або ритуальний характер, а також на емоційній значущості групової належності. Етнос у цій системі поглядів має вигляд міжпоколінної популяції людей із досить стійкими мовно-культурними та психічними особливостями, із власною самосвідомістю.

У баченні конструктивістів ідентичність, навпаки, постає як артефакт, ментальний конструкт, призначенням якого є реалізація потреби належати до певної спільноти і відмежуватися від інших спільнот. У найбільш радикальних представників цього підходу (інструменталістів) етнічність постає як суто утилітарний засіб, який дає змогу забезпечувати розв'язання тих чи інших групових цілей. Більшість конструктивістів не сприймає ідентичність як даність, розглядаючи її як своєрідний результат самопредставлення – фантом, що зазнає постійного переформатування і є не сутнісним, не іманентним, а співвідносним і контекстуальним. Якщо є щось спільне в цих двох відмінних поглядах на ідентичність, то воно зводиться до бачення її крізь призму компетентності особи, тобто готовності розв'язувати побутові, особисті, професійні проблеми за усталеними в певній спільноті правилами [14, 35–36].

Ф. Фукуяма стверджує, що «потреба людини у визнанні її ідентичності – основна ідея, яка об'єднує багато процесів у світовій політиці» [23, 6]. Така потреба «є визначальним підґрунтям становлення демократичних основ життя суспільства та

української національної держави» стверджує Тетяна Бевз.

У своїх дослідженнях Т. Бевз підсумовує, що в умовах війни політика національної безпеки в гуманітарній сфері має спрямовуватися на подолання загроз у сфері освіти, культури, науки, релігії та на підтримку умов для зміцнення загальнонаціональної ідентичності (мови, культури, традицій, вірувань) і вироблення довгострокової, цілеспрямованої й комплексної державної політики з формування спільної громадянської ідентичності та подолання кризи української ідентичності, нейтралізації її загроз [1, 154].

Досліджуючи моделі культурного простору та проблему ідентичності його елементів, О. Гриценко [9] визначає національний культурний простір як сукупність публічних сфер, що функціонують як на території національної держави, так і поза її межами, але при цьому ідентифікують себе з відповідною модерною нацією та її знаковими системами.

Ю. Зерній акцентує, що цілісність та єдність національного культурного простору є вирішальними для забезпечення внутрішньої єдності нації, а отже, її ідентичності, запобігаючи її фрагментації та дезінтеграції [11].

Формування національної ідентичності М. Степико розглядає як процес самовизначення особистості у взаємодії з реальними та символічними конструктами етнічного та національного простору [18]. Культурний простір так не просто слугує фоном для ідентичності, а є активною, еволюціонуючою силою, яка інтегрує різноманітні елементи та допомагає визначити «нас» у протиставленні «ім».

Проблема української ідентичності перебуває в полі уваги культуролога М. Рябчук, що є автором концепції «двох Україн», означених як «українська етнокультурна» («примордіальна») та «українська інституційна» («паспортно-територіальна»). Ця теорія постулює існування в межах України двох конкуруючих проєктів: «української України» та «радянської малоросійської УРСР-України» [16].

Я. Грицак дотримується теорії етносимволізму і підкреслює фундаментальну відмінність між етносом, природною спільнотою, народом (примордіалізм) та нацією (штучним конструктом). Він наголошує на ключовій ролі еліти у формуванні національної ідентичності та визначає національну самоідентифікацію як свідомий вибір [24]. Науковець також

застерігає від надмірної «етнізації» української історії, підкреслюючи значний внесок інших національних груп, які проживали на українських землях. Історико-філософський контент еволюції української ідентичності він дослідив спільно з О. Комаровим [8]. Формування громадянської української нації історично вони відносять до політичних традицій козацької доби. Проте Михайло Грушевський формування політичної української нації на початку ХХ століття пов'язує з руським корінням ІХ століття, що викликає дискурс щодо джерел виникнення цього процесу. За історико-хронологічним принципом політичні традиції козацької доби мали би мати в основі традиції попередньої держави, якою є Русь. Історик С. Плохій [17], що спеціалізується на вивченні історії України та Східної Європи, досліджує формування «руської» ідентичності та її вплив на державотворення, а отже, питання історичних джерел української ідентичності ґрунтовно можна віднести до періоду Русі.

Я. Грицак та О. Комаров стверджують, що ідентичність має плинну складову, яка і спонукає її до невинного поступу. Проте віра, культура, мова, держава залишаються засадничими елементами української ідентичності [8, 35]. Випробування війни викликали трансформацію в суспільстві у бік вибору модерного розвитку, пов'язаного із західною цивілізаційною моделлю. У їх праці йдеться про громадянську націю з модерновим суспільно-політичним укладом у складі європейських народів, що дає змогу брати участь у формуванні сучасної ідентичності Європи.

Етнічна, примордіальна ідентичність у сучасному світі визначається не лише походженням, а й свідомим вибором. Політолог В. Кулик досліджував, як свідомий вибір став вирішальним в Україні після 2014 року, призвівши до реідентифікації значної частини населення, яка раніше ідентифікувала себе як росіяни, на українців. Він відзначив, що в час війни змінилося саме значення українськості – від суто примордіальної до конструктивної, яка набула значення громадянської категорії [12].

Культуролог і політолог Т. Возняк аналізував формування модерної української нації. У питанні ідентичності нації він виступає за плюралістичний та експансіоністський підхід до української єдності, який здатен інтегрувати різноманіття [21]. За його спостереженням [20], відбувається формування модерної української

нації як політичної, а не етнічної конструкції, а також актуалізувалося багато проблем регіональної та локальної ідентичності. З одного боку, проходять процеси консолідації української політичної нації, а паралельно відбуваються і процеси регіональної та локальної самоідентифікації.

Регіональний вимір ціннісних орієнтацій і політичних проєкцій на широкому історичному фоні в контексті складних «переідентифікацій», що супроводять становлення нових інституційних форм і дискурсивних практик, стимульованих викликами глобалізаційної ери, простежила Л. Нагорна [14]. У фокусі її наукового інтересу є проблема ідентифікаційних криз, пов'язаних з різноспрямованістю регіональних самоідентифікацій, мовних уподобань, конструктивів історичної пам'яті, що входять до процесу формування ідентичності.

Польська дослідниця О. Гнатюк [6] аналізує дебати українських інтелектуалів навколо національної та культурної ідентичності на зламі ХХ і ХХІ ст. в ширшому контексті центрально- й східноєвропейських дебатів про ідентичність. Аналіз дискурсу ідентичності дає змогу розглядати різні рівні та виміри українських дискусій і, водночас, застосовувати міждисциплінарний підхід до дослідження процесу перетворення української ідентичності на культурну та політичну дійсність.

Український інститут майбутнього реалізував проєкт «Конструювання української національної ідентичності», спрямований на створення широкого дискурсу серед інтелектуальних та культурних еліт щодо цього питання [4]. Національна ідентичність у цьому проєкті розглядалася як «сукупність ментальних і соціальних репрезентацій та контекстуальних моделей, що позначає багатовимірні зв'язки між членами спільнот, виражені у відчутті приналежності до одної нації та використанні спільних когнітивних, поведінкових та ціннісних патернів» [4, 5]. Ідентичність у цьому постає як «конструкт, який не може бути до кінця нав'язаний зовнішнім регулюванням, звідки б воно не походило» [4]. Автори проєкту розглядають проблему просторового формування ідентичності, вирішення якої вбачають у систематичній процесній діяльності або політики із внутрішнього мережевого дискурсу-конструювання, що на їх переконання дає швидкі та ефективні результати відновлення чи адаптації національної ідентичності.

В Інституті політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України у 2015 році здійснено узагальнений аналіз суперечностей ідентичностей у сучасній Україні. Встановлено, що суперечності ідентичностей можуть виникати під впливом різноманітних чинників, таких як геополітичні, історичні, економічні, культурні та релігійні [19]. Науковий колектив під головуванням О. Рафальського пропонує концепт української цивілізаційної ідентичності. Комплексне дослідження проблеми української ідентичності в цивілізаційному вимірі здійснене в контексті гуманітарної міждисциплінарності, поєднання історичних, філософських, політологічних, соціологічних і культурологічних методів пізнання, з позицій цивілізаційного, антропологічного та соціокультурного підходів. З'ясовано теоретико-методологічні засади сутності цивілізаційної ідентичності, розкрито її структуру, до якої відносять такі складові, як: етнічна, національна, культурна, релігійна, політична, громадянська, європейська та ін., зв'язок цивілізаційної ідентичності з менталітетом і глобалітетом у динаміці історичного поступу та трансформацій. Фактично запропоновано модель національного культурного простору, її взаємодії з глобальним простором розвитку цивілізацій.

Наукова новизна статті полягає у виявленні особливостей трансформації української ідентичності в умовах сучасних воєнних і глобалізаційних викликів та обґрунтуванні етносимволізму як методологічної основи формування сучасного українського культурного простору, що поєднує етнокультурну спадковість і громадянсько-політичну свідомість.

Висновки. Сучасний академічний дискурс демонструє поступовий перехід від етноцентричного до громадянсько-політичного розуміння української ідентичності, що особливо посилюється після подій 2014 року та повномасштабного вторгнення росії у 2022 році. У зв'язку із цим в українському науковому дискурсі засвідчено формування інклюзивної моделі нації, у якій вирішальну роль відіграють громадянська позиція, культурна пам'ять і свідомий вибір. У культурологічному контексті ідентичність постає як динамічний і багатовимірний феномен, осмислення якого ґрунтується на поєднанні уявлень про її відносну стабільність, мінливість і залежність від соціокультурних

трансформацій. У результаті синтез примордіалізму та конструктивізму постає методологічною основою етносимволізму як сучасної моделі формування української ідентичності. Водночас повномасштабна війна стала каталізатором консолідації суспільства, зміцнення громадянської ідентичності та переосмислення культурних і мовних маркерів національної єдності.

Література

1. Бевз Т. А. Українська ідентичність і національна безпека у викликах сьогодення. *Українознавство*. 2020. № 4 (77). С. 143–158. DOI: 10.30840/2413-7065.4(77).2020.217504.
2. Бевз Т. А. Концепт ідентичності українства в умовах соціокультурних трансформацій: загрози національній безпеці в гуманітарній сфері (історіографія проблеми). *Українознавство*. 2020. №3 (76). С. 178–200. DOI: [https://doi.org/10.30840/2413-7065.3\(76\).2020.213207](https://doi.org/10.30840/2413-7065.3(76).2020.213207).
3. Бевза Б., Гінкул А. Конструювання національної ідентичності: базові поняття та український контекст. Київ : Український інститут майбутнього, 2024. 12 с.
4. Бевза Б., Гінкул А. Конструювання та реалізація політики ідентичності в Україні у 2022–2030 роках: аналіз та прогностична модель, 2023.
5. Вілсон Е. Українці: несподівана нація. Київ : К.І.С., 2004. С. 78.
6. Гнатюк О. Прощання з імперією. Українські дискусії про ідентичність. Київ : Часопис «Критика», 2005. 529 с.
7. Гончарова В.І., Леонова В. І. Формування національної ідентичності здобувачів освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 75. С. 123–126. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/75.23>.
8. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. Запоріжжя: Платформа спільних дій, 2021. 35 с.
9. Гриценко О. А. Моделі культурного простору та проблема ідентичності його елементів. *Культурологічна думка*. 2019. №15. С. 66–82.
10. Гібернау М. Ідентичність націй. Київ : Темпора, 2012. 303 с.
11. Зерній Ю. Взаємозв'язок історичної пам'яті та національної ідентичності. *Політичний менеджмент*. 2008. №5. С. 104–115.
12. Кулик В. Хто належить до української нації? *Історична правда*. 14.05.2026. URL: <https://www.istpravda.com.ua/columns/2023/09/29/163184/>
13. Суцєвський А. І. Культурні маркери ідентичності українців в умовах вимушеної еміграції. Запоріжжя, 2024. URL: https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/19087/1/MR_Sushevskiy%20Anatoliy.pdf
14. Нагорна Л. П. Регіональна ідентичність: український контекст. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2008. 405 с.
15. Карп'як В. Після війни ніхто більше не питатиме про ідентичність: Микола Рябчук про те, що немає концепції "двох Україн". *Суспільне. Культура*. 23.08.2023. URL: <https://suspilne.media/culture/556851-pisla-vijni-nihtobilise-ne-pitatime-pro-identichnist-mikola-rabcuk-pro-te-so-nemaie-koncepcii-dvoh-ukrain/>
16. Рябчук М. Долання амбівалентності. Дихотомія української національної ідентичності – Історичні причини та політичні наслідки. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 252 с.
17. Плохій С. Пошуки коренів: руська ідентичність та її вплив на державотворення. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7hBXTMsHAPw>
18. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с.
19. Суперечності ідентичностей в Україні та шляхи їх регулювання в контекстах політики громадянської консолідації української нації : аналітична доповідь. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 160 с.
20. Возняк Т. Феномен галицької ідентичности. *ji.lviv*. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n36-1texts/voznjak.htm>
21. Возняк Т. Тарас Возняк, лауреат Премії Стуса 2021 року: «Для того, щоб іти, потрібно зрозуміти, де ми перебуваємо». *Pen.Ukrain*. 16.09.2021. URL: <https://pen.org.ua/taras-voznjak-laureat-premiyi-imeni-vasylya-stusa-2021-roku-dlya-togo-shhob-ity-potribno-zrozumity-de-my-perebuvayemo>
22. Українська ідентичність: спадщина, виклики та сучасність. *Чорноморський національний університет імені Петра Могили*. URL: <https://chmnu.edu.ua/ukrayinska-identichnist-spadshhina-vikliki-ta-suchasnist/>
23. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Київ : Наш формат, 2020. С. 6.
24. Грицак Я. Лекція «Українська ідентичність». *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=KWDVM5rf_xE
25. Modernity – An Introduction to Modern Societies, S. Hall (ed.), Blackwell, Cambridge, Mass. 1995. P. 616.

References

1. Bevz, T. A. (2020). Ukrainian identity and national security in the challenges of today. *Ukrainian Studies*, 4 (77), 143–158 [in Ukrainian].
2. Bevz, T. A. (2020). The concept of Ukrainian identity in the context of socio-cultural transformations: threats to national security in the humanitarian sphere (historiography of the problem). *Ukrainian Studies*, 3(76), 178–200 [in Ukrainian].
3. Bevza, B., & Hinkul, A. (2024). Construction of national identity: basic concepts and Ukrainian context. Ukrainian Institute of the Future [in Ukrainian].

4. Bevza, B., & Hinkul, A. (2023). Designing and implementing identity policy in Ukraine in 2022–2030: analysis and predictive model [in Ukrainian].
6. Wilson, E. (2004). Ukrainians: an unexpected nation. K.I.S. [in Ukrainian].
7. Hnatiuk, O. (2005). Farewell to the Empire. Ukrainian discussions on identity. Publishing House “Criticism Magazine” [in Ukrainian].
8. Honcharova, V. I., & Leonova, V. I. (2024). Formation of national identity of education seekers. *Innovative pedagogy*, 75, 123–126 [in Ukrainian].
9. Hrytsak, Ya., & Komarov, O. (2021). The path of formation of Ukrainian identity. Platform of joint actions [in Ukrainian].
10. Hrytsenko, O. A. (2019). Models of cultural space and the problem of identity of its elements. *Culturological thought*, 15, 66–82 [in Ukrainian].
11. Hibernau, M. (2012). Identity of nations. *Tempora* [in Ukrainian].
13. Zernii, Yu. (2008). The relationship between historical memory and national identity. *Political management*, 5, 104–115 [in Ukrainian].
15. Kulyk, V. (2023). Who belongs to the Ukrainian nation?. <https://www.istpravda.com.ua/columns/2023/09/29/163184/> [in Ukrainian].
16. Cultural markers of Ukrainian identity in conditions of forced emigration. (n.d.). https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/19087/1/MR_Sushevskuy%20Anatoliy.pdf [in Ukrainian].
17. Nahorna, L. P. (2008). Regional identity: Ukrainian context. I.F. Kuras Institute of International Relations and International Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
18. After the war, no one will ask about identity anymore: Mykola Riabchuk on the fact that there is no concept of “two Ukraines”. (n.d.). <https://suspilne.media/culture/556851-pisla-vijni-nihtobilse-ne-pitatile-pro-identichnist-mikola-rabcuk-pro-teso-nemae-koncepcii-dvoh-ukrain/> [in Ukrainian].
19. Riabchuk, M. (2019). Overcoming ambivalence. The dichotomy of Ukrainian national identity – Historical causes and political consequences. I. F. Kuras Institute of International Relations of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
20. Plokhyy, S. (2023). Searching for roots: Russian identity and its impact on state formation. <https://www.youtube.com/watch?v=7hBXTMsHAPw> [in Ukrainian].
22. Stepyko, M. T. (2011). Ukrainian Identity: Phenomenon and Principles of Formation. NISD [in Ukrainian].
24. Contradictions of identities in Ukraine and ways of their regulation in the context of the policy of civic consolidation of the Ukrainian nation (2015). I. F. Kuras Institute of Cultural and Historical Research of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
25. Vozniak, T. (n.d.). Phenomenon of Galician Identity. <http://www.ji.lviv.ua/n36-1texts/vozniak.htm> [in Ukrainian].
26. Vozniak, T. (2021). Taras Vozniak, winner of the 2021 Stus Prize: “In order to go, we need to understand where we are”. <https://pen.org.ua/taras-vozyak-laureat-premiyi-imeni-vasylya-stusa-2021-roku-dlya-togo-shhob-ity-potribno-zrozumity-de-my-perebuvayemo> [in Ukrainian].
28. Ukrainian identity: heritage, challenges and modernity. (n.d.). <https://chmnu.edu.ua/ukrayinska-identichnist-spadshhina-vikliki-ta-suchasnist/> [in Ukrainian].
29. Fukuyama, F. (2020). Identity. The Need for Dignity and the Politics of Offense. Nash format [in Ukrainian].
31. Yaroslav Hrytsak. (2025). Lecture “Ukrainian Identity”. https://www.youtube.com/watch?v=KWDVM5rf_xE [in Ukrainian].
33. Hall, S. (ed.) (1995). *Modernity – An Introduction to Modern Societies*. Blackwell, Cambridge, Mass [in English].

Стаття надійшла до редакції 04.03.2026
Отримано після доопрацювання 06.04.2026
Прийнято до друку 15.04.2026
Опубліковано 26.05.2026